Blogi

Vaihtamalla paranee: miksi käyttelytileille maksetaan niin matalaa korkoa

Rahapolitiikka, Korot | 31.01.2024 | Tuomas Välimäki

KIRJOITTAJA

Tuomas Välimäki
Johtokunnan jäsen

Kiristynyt rahapolitiikka on heijastunut kotitalouksien maksamiin lainakorkoihin voimakkaammin kuin niiden saamiin talletuskorkoihin.

Euroopan keskuspankki on kiristänyt rahapolitiikkaansa merkittävästi vuodesta 2022 lukien. Tämä on heijastunut kotitalouksien maksamiin lainakorkoihin voimakkaammin kuin niiden saamiin korkoihin. Korkomarginaalien kohoaminen on näkynyt pankkien voittojen kasvuna. Kehitys ei kuitenkaan kerro yksin mahdollisesta pankkikilpailun puutteesta. Pikemminkin se heijastaa talletusmarkkinan luonnetta ja sitä, että kotitalouksien etu olisi aktiivisesti etsiä parempaa tuottoa talletuksilleen.

Euroopan keskuspankki alkoi keväällä 2022 kiristää rahapolitiikkaansa hillitäkseen voimakkaasti kiihtynyttä inflaatiota. Rahapolitiikan kiristäminen aloitettiin vähentämällä arvopapereiden netto-ostoja ja ensimmäinen korkojen nosto tehtiin heinäkuussa 2022, jolloin keskeisin ohjauskorko talletuskorko nostettiin -0,5 %:sta nollaan. Koronnostoja jatkettiin yhdeksässä seuraavassa kokouksessa aina syyskuuhun 2023 saakka. Yhteensä korkoja nostettiin 4,5 prosenttiyksiköllä.

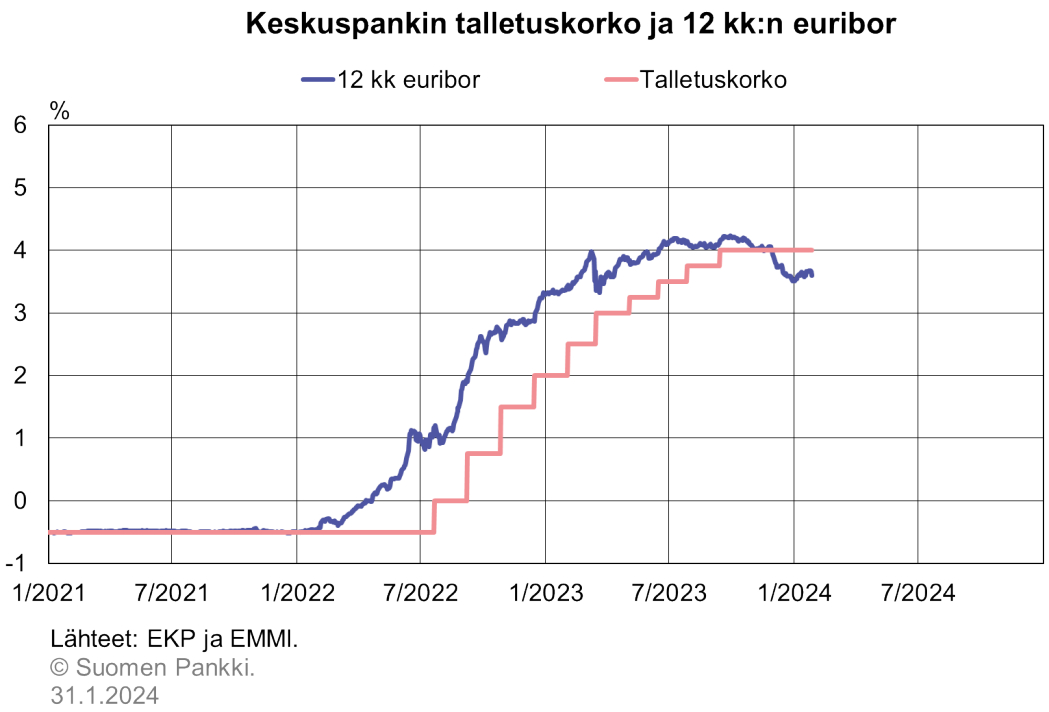
Rahapolitiikka välittyy rahamarkkinoiden hinnanmuodostuksen kautta

Rahapolitiikan välittymisen ensivaiheena voidaan pitää ohjauskoron vaikutusta rahamarkkinakorkoihin sekä pankkien otto- ja antolainauskorkoihin.

Käynnissä olevan korkosyklin aikana rahapolitiikan kiristyminen on välittynyt käytännössä yksi yhteen rahamarkkinoille. Esimerkiksi euriborkorot ovat heijastaneet rahamarkkinoiden odotuksia

ohjauskoron kehityksestä. Suomessa käytetyin asuntolainojen viitekorko, 12 kuukauden euribor, nousi korkosyklin muutosta ennakoiden vuoden alun -0,5 prosentista prosenttiyksikön tasolle jo ennen ensimmäistä koronnostoa, ja marraskuussa 2023 se liikkui 4 prosentin tuntumassa (Kuvio 1).

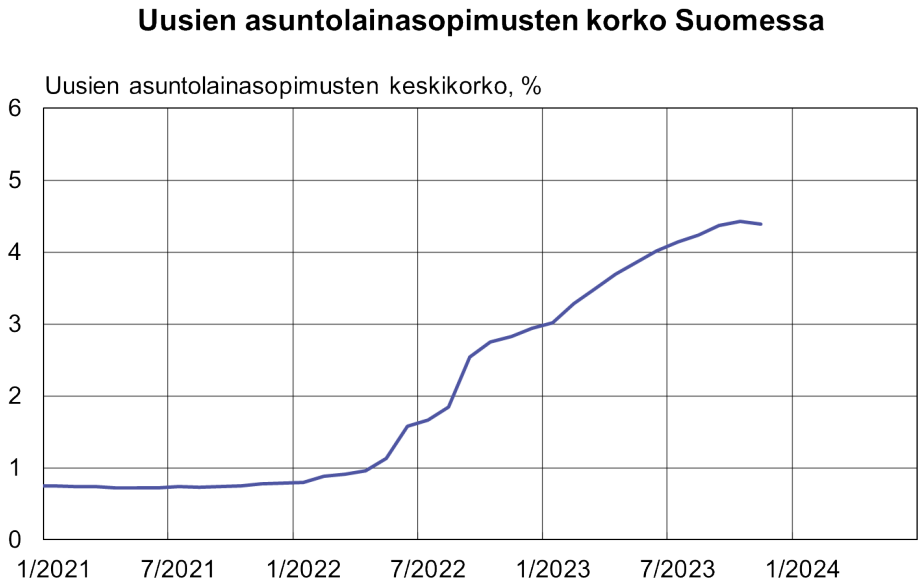
Kuvio 1.

Lähteet: EKP ja EMMI.
© Suomen Pankki.
31.1.2024

Suomessa pankkien luottokorot on tyypillisesti sidottu euribor-korkoihin. Tämän takia ohjauskoron muutokset ja odotukset sen tulevista muutoksista näkyvät nopeasti kotitalouksien ja yritysten maksamissa lainakoroissa. Näin on ollut erityisesti sen jälkeen, kun korot nousivat positiivisiksi.[1] Esimerkiksi uusista asuntolainoista maksetut korot nousivat Suomessa vuoden 2022 alun 0,8 prosentista 4,4 prosenttiin marraskuussa 2023 (Kuvio 2).

Kuvio 2.

Lähde: EKP.
© Suomen Pankki.
31.1.2024

Rahapolitiikan kiristyminen siirtynyt hitaasti talletuskorkoihin

Ohjauskorkojen nousu ei kuitenkaan ole vaikuttanut samassa mitassa pankkien kotitalouksille maksamiin talletuskorkoihin. Siinä missä kotitalouksien uusien asuntolainojen keskimääräinen lainakorko on noussut tämän korkosyklin aikana 3,6 prosenttiyksikköä, kotitalouksien tekemille talletuksille maksettu keskikorko on noussut vain 1,1 prosenttiyksikköä. Pankkien saama uusien asuntolainojen ja kotitalouksien talletusten välinen korkomarginaali kohosi siten kahden viime vuoden aikana 2,5 prosenttiyksiköllä.

Miksi rahapolitiikan kiristäminen on välittynyt epäsymmetrisesti pankkien laina- ja talletuskorkoihin? Erityisesti huomio kiinnittyy siihen, että pankit eivät ole alkaneet maksaa enempää kotitalouksilta vastaanottamistaan talletuksista, vaikka keskuspankki maksaa pankkien talletuksille 4 prosentin talletuskorkoa.

Lähtökohtaisesti yksittäinen pankki pystyisi kasvattamaan tuottojaan hankkimalla uusia talletuksia keskuspankin talletuskorkoa alemmalla korolla ja tallettamalla näin hankkimansa varat riskittömästi tililleen keskuspankissa. Onko pankkijärjestelmämme keskittyneisyys ja siten mahdollinen kilpailun puute keskeinen syy siihen, ettei pankkien ole tarvinnut siirtää

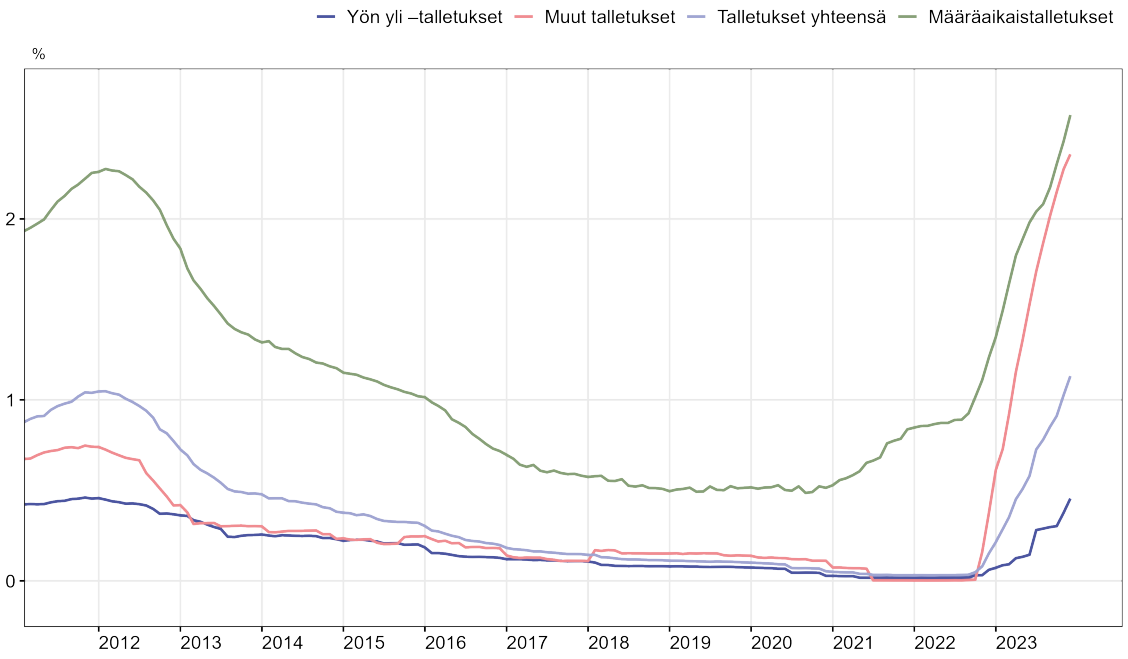
ohjauskorkojen nousua kotitalouksille maksamiinsa talletuskorkoihin?

Korkeampia korkoja maksetaan lähinnä määräaikaistalletuksille

Talletukset voidaan jakaa kolmeen luokkaan: käyttelytileihin, määräaikaistileihin ja muihin tilimuotoihin. Kuviosta 3 nähdään, että kotitalouksien määräaikais- ja muiden talletusten korot ovat nousseet, kun käyttelytilien keskikoron nousu on puolestaan jäänyt vajaaseen prosenttiyksikön puolikkaaseen.

Kuvio 3.

Suomalaisten kotitalouksien talletuksille maksetut korot

Lähde: Suomen Pankki.
30.01.2024 © Suomen Pankki

Miksi kilpailu toimii eri tavoin eri talletuslajien osalta? Jos pankki aikoo nostaa talletuksille maksamaansa korkoa houkutellakseen uusia talletuksia, koronnousun tuottovaikutus on huomattavasti maltillisempi, jos se koskee vain uusia talletuksia kuin tilanteessa, jossa koron nousu koskee koko olemassa olevaa talletuskantaa.

Tarkastellaan asiaa esimerkin avulla. Monet suomalaiset pankit maksavat kotitalouksien käyttelytileillä pitämilleen talletuksille tällä hetkellä 0,25 prosentin korkoa. Näin ollen uusilta asiakkailta tällä korolla hankitut uudet talletukset tuottaisivat sille 3,75 prosentin tuottoa, jos se tallettaisi näin hankkimansa varat tililleen keskuspankkiin nykyisellä 4 prosentin korolla.

Käyttelytilien korko on sama tietyn pankin kaikille asiakkaille. Jos yksittäinen pankki houkuttelisi uusia asiakkaita tallettamaan sen käyttelytileille varoja nostamalla niille maksamansa talletuskoron nykyisestä 0,25 prosentista esimerkiksi 1,5 prosenttiin, pankin pitäisi puolitoistakertaistaa käyttelytiliensä talletuskanta, pitääkseen nettokorkotuottonsa ennallaan. Tämä johtuu siitä, että korkeampaa talletuskorkoa maksettaisiin käyttelytilien koko talletuskannalle, joka suuren kokonsa vuoksi heijastuisi merkittävänä korkomenojen kasvuna.[2] Vastaavasti jopa vain 0,25 %-yksikön koronnosto edellyttäisi yli 15 prosentin kasvua pankin käyttelytilien talletuskannassa, jotta sen nettokorkotuotot eivät laskisi.[3]

Tuottojen kasvattamista talletuskoron nostoilla hankaloittaisi myös se, että oletettavasti muut pankit reagoisivat käyttelytileilleen maksamiensa korkojen nostoilla yhden pankin kilpailulliseen talletuskoron nostoon. Jos kaikki pankit nostaisivat käyttelytiliensä korkoja, yhdenkään pankin talletuskanta tuskin kasvaisi merkittävästi. Tilanteessa, jossa yhden pankin käyttelytilien koronnostoihin johtaisi kaikkien pankkien vastaaviin koronnostoihin kaikkien pankkien tuotot laskisivat. Tästä syystä on luonnollista, että käyttelytilien korot ovat hyvin jäykkiä muutoksille.[4]

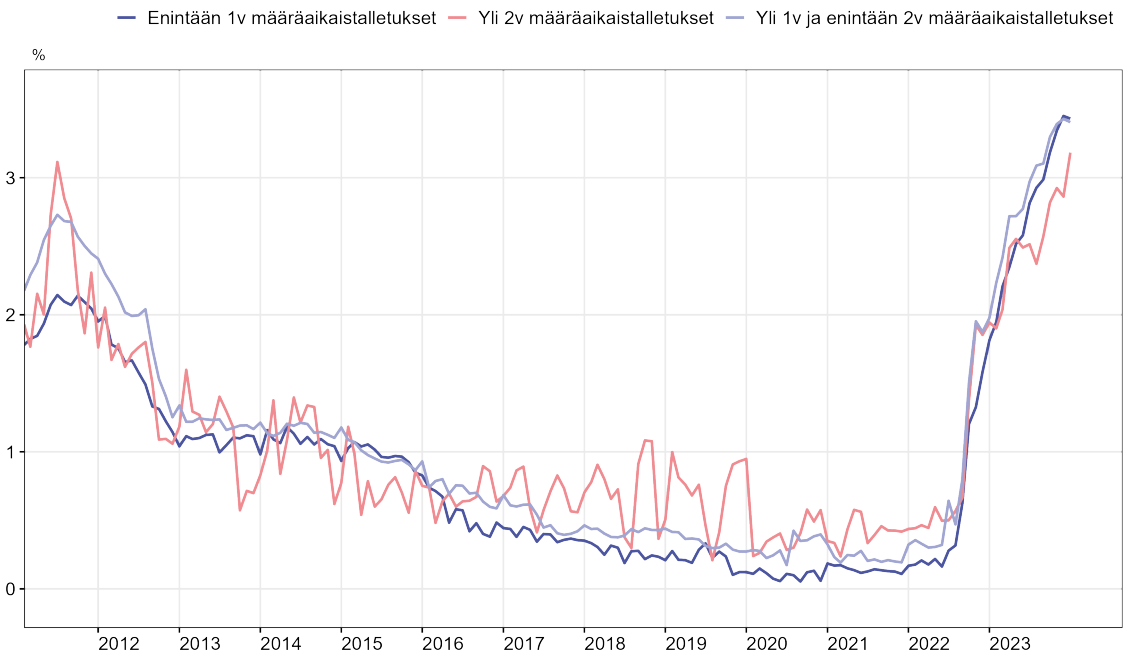
Koronnostot kasvattivat määräaikaistalletusten käyttöä

Edellä kuvattu käyttelytilien korkoja koskeva logiikka poikkeaa oleellisesti määräaikaistalletusten osalta. Kullekin määräaikaistalletukselle maksettu korko koskee vain kyseistä yksittäistä talletusta, eikä se vaikuta suoraan pankin muun varainhankinnan kustannuksiin. Tämän vuoksi pankki voi maksaa uusille määräaikaistalletuksille korkoa, joka on käyttelytileille maksettavaa korkeampi ja huomattavasti lähempänä vastaavan maturiteetin rahamarkkinakorkoa.

Määräaikaistalletusten osaltakin täysin kilpailullista tasapainoa voi kuitenkin rajoittaa se, ettei pankin nettokorkotuotot kasva täysimääräisesti, jos uudet määräaikaistalletukset tulevat pankin omien asiakkaitten käyttelytileiltä. Edellä kuvattu toimintamalli nousee selvästi esiin tarkasteltaessa kotitalouksille maksettujen korkojen muutoksia. Määräaikaistilien korot ovat nousseet huomattavasti käyttelytilien korkoja nopeammin ja riippumatta määräaikaistalletuksen juoksuajasta (Kuvio 4).

Kuvio 4.

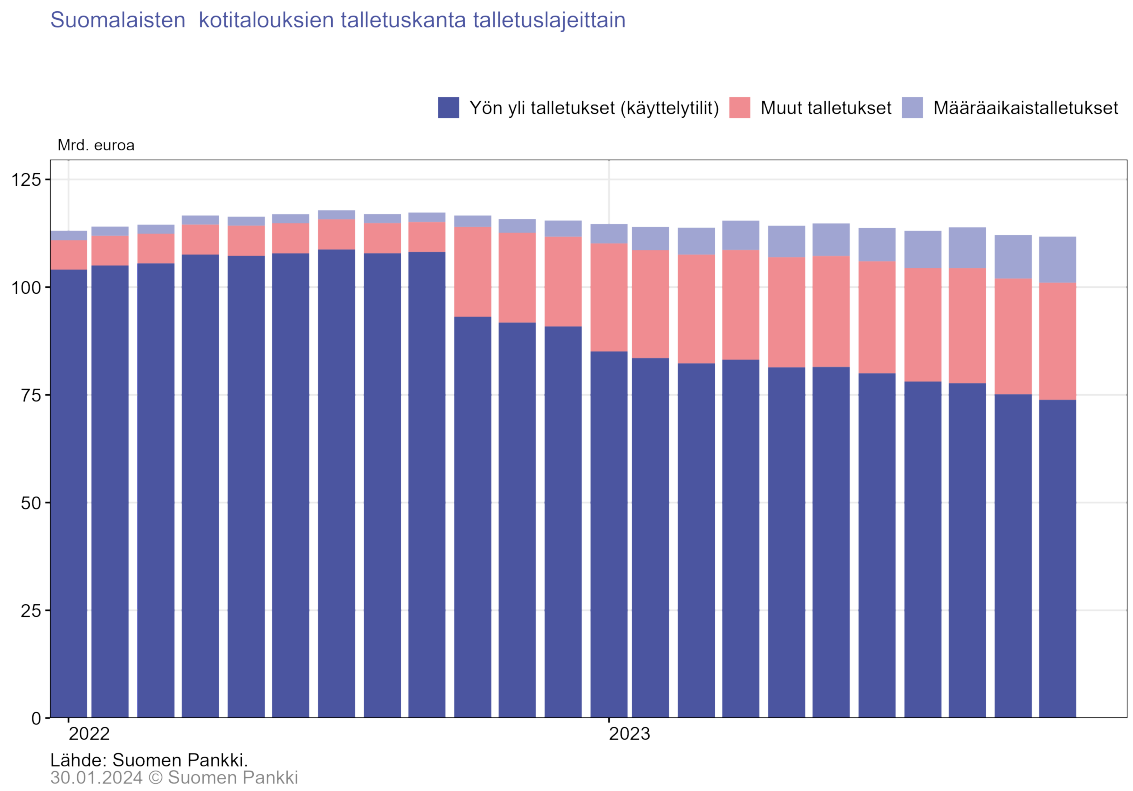
Uusien määräaikaistalletusten korot juoksuajan mukaan

Lähde: Suomen Pankki.
30.01.2024 © Suomen Pankki

Kotitalouksille maksetun keskimääräisen koron nousu heijastaa osin tililajien keskimääräistä koronnousua, mutta erityisesti sitä, että kotitaloudet ovat siirtäneet varojaan käyttelytileiltä määräaikaistileille (Kuvio 5). Sen jälkeen, kun EKP alkoi kiristää rahapolitiikkaansa vuonna 2022 lähes neljännes käyttelytileillä olleista talletuksista on siirtynyt määräaikaistalletuksiin ja muihin talletuslajeihin.

Kuvio 5.

Pankkien laina- ja talletuskorkojen toisistaan poikkeava kehitys ohjauskorkojen nopean ja voimakkaan nousun aikana on kiinnittänyt laajaa huomiota.

Antolainauskorkojen talletuskorkoja nopeampi ja voimakkaampi kehitys on tuonut pankeille merkittäviä tuottoja. Tällainen kehitys on kuitenkin tavanomaista korkojen noustessa, sillä pankeilla ei ole kannustimia maksaa käyttelytileillä makaaville varoille muita pankkeja korkeampaa korkoa. Korkotuottojen laskun välttäminen vaatisi käyttelytilien korkoja nostettaessa pankin talletusten kokonaismäärän erittäin huomattavaa kasvua.

Vaihtamalla paranee – käyttelytileiltä voi siirtää varoja muille talletustileille

Kotitaloudet voivat hakea talletuksilleen korkeampaa tuottoa siirtämällä varojaan käyttelytileiltä määräaikais- ja muille tileille. Näin onkin osin tapahtunut korkojen noustua, mutta kotitaloudet olisivat voineet olla aktiivisempia.

Passiivisuus saattaa osaltaan heijastaa asiakkaitten tottumista pitkään nollakorkojen aikaan ja osin myös sitä, että kotitalouksien käyttelytileillä pitämistä varoista osa on niiden kuukausimenoihin tarvitsemia likvidejä varoja. Tällaisia käyttövaroja ei ole käytännössä

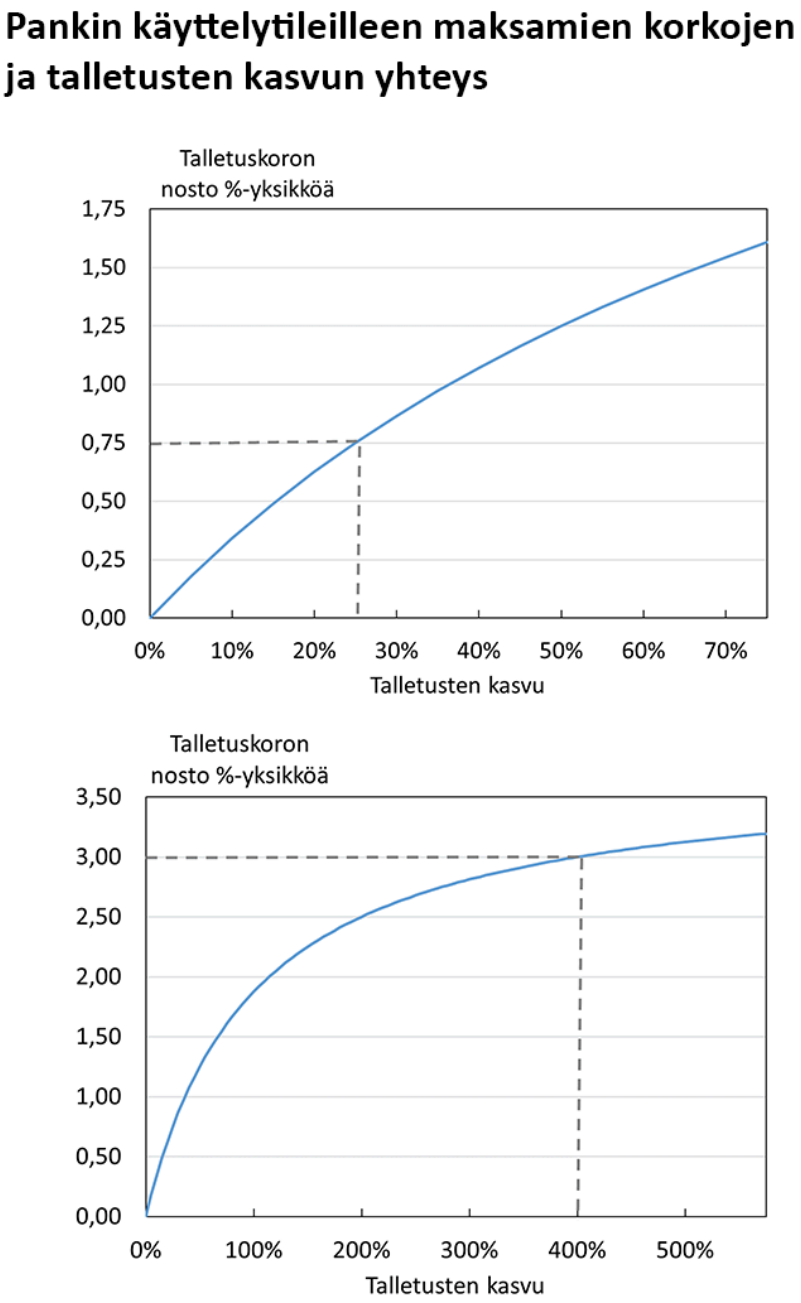
mahdollista muuttaa määräaikaistalletuksiksi. Tältä osin korkojen nousu on myös perinteisesti nostanut pankkien korkotuottoja.

Jos haluat talletuksillesi korkeampaa korkoa, kannattaa olla aktiivinen niiden talletusten hallinnassa, joita et tarvitse kuukausittaisiin kulutusmenoihisi.

Liite: Pankin käyttelytileilleen maksamien korkojen ja talletusten kasvun yhteys

Oheisissa kuvioissa on kuvattu samatuottokäyrät, jotka heijastavat tietynsuuruisen käyttelytilien koron noston tuottovaikutuksen kompensoimiseksi vaadittua talletuskannan muutosta.

Kuvio 6.

Lähde: Suomen Pankki.

© Suomen Pankki

31.1.2024

Asiasanat

asuntolainat, korot, kotitaloudet, pankit, rahapolitiikka, talletuskorot